

**Приветствено слово на Атанас Пеканов,
заместник министър-председател
по управление на европейските средства,
по случай удостояването на заместник-председателя на ЕК
Валдис Домбровскис с „Доктор хонорис кауза на УНСС“**

Уважаеми домакини, уважаеми господин Димитров,

Уважаеми студенти и преподаватели,

Уважаеми колеги, господин гуверньор,

Dear Executive Vice President Dombrovskis,

За мен е чест да ви посрещна в София, да ви посрещна в Университета за национално и световно стопанство, да бъда тук на тази церемония.

Искам да изразя моята благодарност и уважение към работата на комисар Домбровскис в името на Европа в последните близо 10 години. Европа и европейският ни Икономически и паричен съюз преживяха много през последните 10 години, бяха поставени на редица изпитания, през 2012, през 2014, особено през 2020 и 2021, но ги преодоляха и вярвам, че излязоха по-силни от тях. А механизмите, които разработихме, правят нашия съюз по-силен – по-силен да носи икономически растеж, работни места и

съответно доходи и добър стандарт, но и в такива трудни времена - по-силен да се справя с турбуленциите и да оцелява.

Затова свидетелстват и статистиките. Еврото продължи да се утвърждава като втората най-важна валута в света и ще продължи да бъде такава, като по този начин представлява основа за икономическото развитие на нашия съюз. Силната позиция на еврото е и силна позиция за геополитическото влияние на Европа и нейната стабилност. В същото време, в последните 10 години, популярността на еврото сред гражданите, които го използват - гражданите на еврозоната - също расте – от 66% подкрепящи го през 2011 до 80% през 2021.

Комисар Домбровскис е една от фигурите, оставили най-сериозно своя отпечатък в тази посока.

Когато комисията на Жан Клод Юнкер встъпи в длъжност през 2014, бяхме в ситуацията да учим някои от уроците на световната финансова криза. Кризата тогава ни показва, че саморегулиращите се механизми и контролът само върху парите и инфлацията, няма да бъдат достатъчни, за да постигнем максимален икономически растеж, да предотвратим кризите или да се справим с тях екс-пост. Кризата тогава ни напомни, че финансовият сектор често е в центъра на нашите икономики и може да бъде източник на нестабилност и амплификация на шоковете. В един паричен съюз с произтичащата от него финансова интеграция има фундаментална нужда от механизми като централизиран надзор, застраховане на депозитите и възможности за реструктуриране на банките, които са необходими за ефективното функциониране на цялата рамка.

Разнообразието от шокове, степента на финансова интеграция и взаимозависимост изискват колективни механизми за дисциплина и споделяне на риска. Паричният съюз никога не може да бъде само въпрос на изисквания и предположения, че отделните държави членки се държат по подходящ начин. Още тогава, при сравнението между еврозоната и САЩ ставаше ясно, че няхмахме достатъчно такива инструменти. В САЩ за изглаждане на шоковете между различните щати, активно допринасят и трите канала – фискалното споделяне на риска, споделянето по линия на кредитирането и банковия сектор и споделянето на рисковете по линия на капиталовите пазари. В еврозоната това не беше осъществимо преди 10 години. Това ни правеше податливи на различни видове проблеми с дълги и болезнени последици.

Под натиска на събитията бяха намерени редица отговори на тези предизвикателства. Създаването на общия централизиран надзор на европейско равнище и създаването на Европейския механизъм за стабилност бяха бързите, нужни и непосредствени решения. Благодарение на усилията на предишната комисия и специално на комисар Домбровскис, бяха направени ключовите стъпки за началото на банковия съюз и съюза на капиталовите пазари. Това зададе посоката и визията за едно истинско задълбочаване на паричния ни съюз. Първите години бяха основно свързани с успехи по отношение на намаление на рисковете – включително чрез ключови директиви, допълнителни изисквания и намаляването на лошите кредити. Отчасти първата фаза на банковия съюз, която беше и фундаментална за истинското начало на този проект, беше по отношение на намаление на риска. Това беше сериозен успех, който стабилизира банковия сектор в Европа и го направи по-силен. Но в бъдеще, за да бъде напълно завършен, банковият съюз ще изисква и дадена форма на подялба на риска.

Все пак пред нас остават още стъпки за финализирането на банковия съюз – особено постигането на последната стъпка, а именно обща европейска схема за гарантиране на депозитите EDIS, както и хармонизиране на редица регулации, включително рамката за несъстоятелност.

Същевременно, по време на Комисията Юнкер, бяха зададени и основите на съюза на капиталовите пазари. Това е инициатива на ЕС за създаване на реален единен пазар на капитали, който обхваща целия ЕС. Разбира се, основната задача на развитието на капиталовите пазари отново е възможността за изглаждане на сътресения и по-този начин укрепването на стабилността на ЕС по време на кризи, при различни асиметрични шокове. Трябва да си дадем сметка, обаче, че съюзът на капиталовите пазари е от голямо значение и за икономическия растеж. По отношение на съюза на капиталовите пазари Европа трябва да се стреми към ситуация, при която и емитентите, и инвеститорите, да се ползват от едни и същи основни права по отношение на дейността на капиталовите пазари, независимо от държавата от ЕС, в която се намират. И тук има още стъпки пред нас – голяма загуба би било да се направи огромната стъпка на единната валута, а да не се възползваме напълно от огромните позитиви на истинския банков съюз и съюз на капиталовите пазари. Дълбокият и ликвиден пазар, както на дълг, така и на собствен капитал, би отключил финансиране особено важно за иновативния сектор, за новите, високорискови инвестиции в high-tech, от които Европа така има нужда, за бъдещите европейски unicorn-и.

Не мога да не подчертая колко ключово беше лидерството на комисар Домбровски в тези сфери. Тези два водещи проекта правят Европа по-модерна в икономическо отношение и по-устойчива на проблемите. Банковият съюз и съюзът на капиталовите пазари направиха именно важните стъпки, така че когато настъпи даден проблем, финансовият сектор да бъде източник на решения, а не на допълнително утежняване на проблемите.

Така стигаме до третия аспект. Подялбата на рисковете на фискално ниво. Комисията на Президента Урсула фон дер Лайен, изправена пред огромното напрежение на COVID-19 кризата, само в няколко седмици през 2020 г. реши тази исполинска задача на вековете. Тя я реши чрез механизма Ново поколение ЕС, в което са финансирани и Националните планове за възстановяване и устойчивост. Тази интервенция, в разгара на ковид пандемията, осеяна с огромна несигурност за бъдещето, успокои финансовите пазари, успокои и европейските граждани, че важните инвестиции ще продължат да бъдат правени, че няма да се стигне до ударно затягане на коланите, а точно обратното – Европа ще има ресурса да гарантира средносрочно и дългосрочно инвестициите в общите ни приоритети – зеления и дигиталния преход. Това подпомогна бързото историческо възстановяване след тежкия икономически шок на 2020 г.

Емитирането на висококачествени облигации, деноминирани в евро, в рамките на инициативата NextGenerationEU, ще допринесе за значителното задълбочаване и увеличаване на ликвидността на капиталовите пазари на ЕС през следващите години и ще направи тези пазари, както и еврото, по-привлекателни за инвеститорите. Насърчаването на устойчивото финансиране също така дава възможност за превръщането на финансовите пазари на ЕС в глобален център за "зелено финансиране", което ще утвърди еврото като валута по подразбиране за устойчиви финансови продукти.

В момента се намираме и по средата на още една такава дискусия – за бъдещето на икономическата архитектура на ЕС и аз лично подкрепям изложените през месец ноември предложения за бъдещето на Пакта за стабилност и растеж.

Времената са трудни, но именно с общите ни решения - ние като европейски граждани, можем да извоюваме все по-силна място на Европа в глобалната икономика, а по този начин да допринесем за просперитета и благосъстоянието на нашите съграждани. И аз благодаря на комисар Домбровскис за всичко, което той е направил за тях, включително за общата ни работа, в която той винаги е бил отворен към проблемите на всяка една страна и е търсил решения за тях.

С всички тези промени, Икономическият и паричен съюз на ЕС (ИПС) стана по-силен благодарение на механизмите, които изградихме през последните 10 години. Подкрепено от силния ИПС, евроето има възможност да развие още повече международната си роля и да разгърне пълния си потенциал, особено на фона на геополитическите трудности и бруталната агресия на Русия срещу Украйна, които поставят света пред риска от фрагментация.

Решенията, промените и институциите изискват много време и усилия, докато се постигне консенсус. Действията на институциите имат позитивен ефект, само когато са достоверни, когато са „credible“. И аз искам да поздравя и да благодаря на комисар Домбровскис, че винаги е бил „credible“, винаги е давал точните и ясни послания, дори в едни неясни и не особено лесни времена. Винаги се е застъпвал за правилните решения. По този начин е допринесъл за изграждането на нашите общи решения, които ни правят по-силни заедно.